

**O ‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI**

GULISTON DAVLAT UNIVERSITETI

ISHLAB CHIQARISH SANITARIYASI

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Xizmatlar
Ta’lim sohasi:	1020000 – Gigiena va ishlab chiqarishda mehnat muhofazasi
Ta’lim yo‘nalishi:	61020200– Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi

Guliston-2023

Fan/modul kodi SCHZ 23505		O'quv yili 2025/2026	Semestr 3	ECTS - Kreditlar 6	
Fan/modul turi Tanlov		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 6	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)	
	Ishlab chiqarish sanitariyasi	60	120	180	
2.	I. Fanning mazmuni				
	Fan o'qitishdan maqsad - Fanni o'qitishdan maqsad talabalarga ishlab chiqarish muhitida sanitariya qonunchiligida, ishlab chiqarish sanitariya nazoratini amalga oshirish bo'yicha amaliy ishlarda, ishlab chiqarish binolari, inshootlari, jihozlari va texnologik jarayonlarini loyihalash, qurish va ulardan foydalanishda qo'llanishi o'rganiladi. Ushbu fan dasturi O'zbekiston Respublikasi Davlat ta'lim standard va bakalavriat ta'lim yo'nalishi malaka talablariga asoslangan holda tuzilgan. Ushbu dastur asosida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o'qitish jarayoniga tadbqiq etib, talabani nazariy ma'lumotidan boshlang'ich amaliy ko'nikmalarni bajarishga o'rgatib, orttirilgan ko'nikmalarni zamonaviy tibbiy texnologiyalar orqali mustaqil ravishda ishlab chiqarish korxonalarida ishchilarni sog'lig'ini muxofaza qilish, xavfsiz ish sharoitlarini yaratib berish, kasb kasalliklarni kamaytirishga qaratilgan profilaktik chora tadbirlarni ishlab chiqishga zamin yaratib beradi.				
	Fanning vazifasi – Ushbu maqsadga erishish uchun fan talabalarni nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, iqtisodiy hodisa va jarayonlarga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyoqarashini shakllantirish vazifalarini bajaradi.				
	Dasturning maqsad va vazifalarini yechimi yakunida talaba gorizontal va vertikal integratsiya jarayonlarida olgan bilim va amaliy ko'nikmalarni uyg'unlashtirib, yetuk, raqobatbardosh, mustaqil fikrlash qobiliyatiga ega bo'lgan muhandis bo'lib shakllanadi. Mazkur fan o'quv rejadagi fizika, kimyo, biologiya, normal va ichki kasalliklar, ekologiya va radiatsion gigiyena, kasb kasalliklari, ijtimoiy gigiyena va jamoat sog'lig'ini saqlash fanlaridan o'zlashtirilgan bilimlarga asoslanadi.				
	II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)				
	Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:				
	1.modul. Kasbiy salomatlik tarixining rivojlanishi				
	2 mavzu. Mehnat gigienasining asoschilari.				
	3 mavzu. Ta'rifi va mavzusi mehnat gigienasini o'rganish				
	4 mavzu. O'zbekistonda muammolarni hal qilishda mehnat gigienasining o'rni				
2.modul. Zamonaviy sharoitda mehnat faoliyatining fiziologik xususiyatlari					
mavzu. Mehnat gigienasi to'g'risidagi qonun hujjatlari					

- 5 mavzu. Aqliy mehnatning fiziologik tavsifi
 6 mavzu. Jismoniy mehnatning fiziologik tavsifi
3. modul. Ishlab chiqarish uskunalarining gigienik va ergonomik xususiyatlari
 7 mavzu. Asbob-uskunalar va ishlab chiqarish muhitiga ergonomik va estetik talablar
 8 mavzu. Ishda charchoq va tanadagi o'zgarishlar
 9 mavzu. Charchoqning oldini olishda dinamik stereotip. Mehnat va dam olishni to'g'ri tashkil etishning ahamiyati

4. modul. Ishlab chiqarish sanitariyasi

- 10 mavzu. Binolarda va tabiatda mikroiklimning xususiyatlari
 11 mavzu. Noqulay mikroiklim sharoitlarining ishchilar tanasiga ta'siri
 12 mavzu. Ishlab chiqarish changi
 13 mavzu. Ishlab chiqarish sanitariyasishovqinining gigienik asoslari
 14 mavzu. Ultratovush va infraqizil
 15 mavzu. Ishlab chiqarish sanitariyasi vibratsiyasining gigienik asoslari
 16 mavzu. Ishlab chiqarish sanitariyasi yoritishning gigienik asoslari
 17 mavzu. Ishlab chiqarish sanitariyasi ventilyatsiyasining gigienik asoslari
 18 mavzu. Isitish, shamollatish va havoni tozalash uchun talablar
 19 mavzu. Zararli va xavfli ishlab chiqarish omillarining turlari
 20 mavzu. Ishlab chiqarishda elektromagnit nurlanish. Statik elektr
 21 mavzu. Ionlashtiruvchi nurlanish. Ishlab chiqarishda lazer nurlanishi

5. modul. Toksikologiya asoslari

- 22 mavzu. Toksikologiyaning umumiy tamoyillari. Toksikologiyaning ahamiyati
 23 mavzu. Sanoatda keng qo'llaniladigan pestitsidlarning gigienasi va toksikologiyasi. Pestitsidlarni qo'llash va himoya choralari

6.modul. Iqtisodiyot tarmoqlari xodimlarining gigienik mehnat sharoitlari.

- 24 mavzu. Ishchilar salomatligi. Sog'liqni saqlash ko'rsatkichlari Kasbiy zaharlanish va kasbiy kasalliklarni aniqlashning mohiyati va ahamiyati
 25 mavzu. Poligrafiya sanoati xodimlarining mehnat sharoitlarining gigienik xususiyatlari
 26 mavzu. Mashinasozlikda mehnat gigienasi
 27 mavzu. Kimyo sanoatida mehnat gigienasi va ishlab chiqarish sanitariyasi qurilish mehnat gigienasi
 29.mavzu. Paxta va paxta tozalash korxonalarida mehnat gigienasi

2.2 Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Ushbu o'quv fani bo'yicha talabalarni amaliy mashg'ulotlarni ma'ruzalar matni va tavsiya etilgan adabiyotlar hamda davriy jumallar, internet materiallari bilan ishlashni, standart va malaka talablariga mos ravishda bajarishni o'z ichiga oladi.

Amaliy mashg'ulotlar davomida talabalar ishlab chiqarish korxonalarining

mehnat muhofazasi bo'limlari tomonidan yuritiladigan me'yoriy hujjar bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantiradilar.

2.2 Amaliy mashg'ulotlarning taxminiy ro'yxati:

1. Ish kuni xronometraji.

2. Fiziologik tekshiruvlarni tashkillashtirish va o'tkazishni asosiy prinsiplari.

3. Ishlab chiqarishda charchashni oldini olish uchun sog'lomlashtirish chora-tadbirlarini ishlab chiqish.

4. Ishlab chiqarish obektlarida maishiy xizmat xonalari va ularga qo'yiladigan gigiyenik talablar.

5. Mikroiklimni gigiyenik meyorlash.

6. Noqulay mikroiklim ta'sirini oldini olish uchun profilaktik chora-tadbirlarni ishlab chikish.

7. Ishlab chiqarishda changni dispersligini aniqlash

8. Ishlovchilarda shahsiy himoya vositalari

9. Ishlab chiqarish korxonalarida shovqinni gigiyenik baholash usullari va bosqichlari.

10. Ishlab chiqarishda yoritilganlikni gigiyenik baho berish usullari (lyuksmetriya).

11. Yorug'likni iklim koeffitsiyenti roli, o'ta aniq ishlar.

12. Elektromagnit maydon kuchlanganligini tekshirish usullari

13. Ultratovushli tebranishlarining kelib chiqish tarixi.

14. Ishlab chiqarishda ventilyasiyani gigiyenik baholashi

15. Kasb kasalligini va kasbdan zaharlanishda tekshiruv o'tkazishni o'rganish.

2.3 Laboratoriya mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Laboratoriya mashg'ulotlari rejalashtirilmagan.

2.4 Seminar mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Ushbu o'quv fani bo'yicha talabalarni seminar mashg'ulotlarni ma'ruzalar matni va tavsiya etilgan adabiyotlar hamda davriy jumallar, internet materiallari bilan ishlashni, standart va malaka talablariga mos ravishda taqdimot, turli xil mashqli o'yinlar bilan bajarishni o'z ichiga oladi.

Seminar mashg'ulotlarining taxminiy ro'yxati:

1. Mehnat gigienasining asoschilari.

2. O'zbekistonda muammolarni hal qilishda mehnat gigienasining o'rni

3. Mehnat gigienasi to'g'risidagi qonun hujjatlari

4. Mehnat faoliyatining fiziologik mexanizmlari va organizmning o'zgargan sharoitlarga moslashishi

5. Asbob-uskunalar va ishlab chiqarish muhitiga ergonomik va estetik talablar

6. mavzu. Ishda charchoq va tanadagi o'zgarishlar

7. mavzu. Charchoqning oldini olishda dinamik stereotip. Mehnat va dam olishni to'g'ri tashkil etishning ahamiyati

8. Binolarda va tabiatda mikroiklimning xususiyatlari

9. Noqulay mikroiklim sharoitlarining ishchilar tanasiga ta'siri

10.Ishlab chiqarish chang. Ishlab chiqarish sanitariyasishovqinining gigienik asoslari	
11.Zararli va xavfli ishlab chiqarish omillarining turlari	
12.Toksikologiyaning umumiy tamoyillari.Toksikologiyaning ahamiyati	
13.Sanoatdakeng qo'llaniladigan pestitsidlaming gigienasi vatoksikologiyasi. Pestitsidlami qo'llash va himoya choralari	
14.Ishchilar salomatligi. Sog'liqni saqlash ko'rsatkichlari Kasbiy zaharlanish va kasbiy kasalliklami aniqlashning mohiyati va ahamiyati	
15.Ishlab chiqarish sanitariyasixodimlarining mehnat sharoitlarining gigienik xususiyatlari	
	1. Mustaqil talim va mustaqil ishlar
<p>Mazkur fanni o‘qitish jarayonida ta’limning zamonaviy metodlari, pedagogik va axborot texnologiyalari qo‘ llanishi nazarda tutilgan:</p> <p>Ushbu o‘quv fani bo‘yicha talabalarni mustaqil ta’lim ma’ruzalar konspekt va tavsiya etilgan adabiyotlar hamda davriy jumallar, internet materiallari bilan ishlashni, standart va malaka talablariga mos ravishda mustaqil bajarishni o‘z ichiga oladi.</p> <p>Mustaqil ta’lim uchun tavsiya etiladigan mavzulari:</p> <p>1.Talabalar mehnatini fiziologik va gigiyenik xususiyatlari.</p> <p>2.Mehnat monotoniyasi, uning profilaktikasi.</p> <p>3.Ishlovchilarda mehnat va dam olish tartibini ratsional tashkil etish.</p> <p>4.Emotsional va stress xolatini ishchi organizmga ta’siri va profilaktik chora tadbirlar.</p> <p>5.Isituvchi mikroiklim sharoitlarini ishlovchilar organizmiga ta’siri natijasida issiqlikni boshqaruvini o‘ziga xosligi.</p> <p>6.Ish xususiyati va tashqi muhit sharoitlari bilan bog'liq holda organizmda issiqlik almashinuvi.</p> <p>7.Ishlovchilarga sovutuvchi mikroiklim ta’siri.</p> <p>8.Noqulay mikroiklim bilan ishlovchilarda mehnat va dam olish tartibini xususiyatlari.</p> <p>9.Isituvchi mikroiklim sharoitlarini ishlovchilar organizmiga ta’siri natijasida issiqlikni boshqaruvini o‘ziga xosligi.</p> <p>10.Ogohlantiruvchi sanitariya nazoratining asosiy xisob-kitob hujjatlari.</p> <p>11. Adaptatsiya va akklimatizatsiY.</p> <p>12.Noqulay mikroiklim - ishlab chiqarish muxitida zararli omil sifatida.</p> <p>13. Ishlab chiqarish korxonalarida himoya vositalarini qo‘llanilishi.</p> <p>14.Changning fizik - kimyoviy xususiyatlari.</p> <p>15.Ko‘mir tog‘-kon Ishlab chiqarish sanitariyasitarmoqlarida chanlanganlikni miqdoriy xususiyatlari.</p> <p>16.Lazer bilan ishlaganda maxsus va nomaxsus zararli omillar. Organizmga ta’siri,</p>	

muxofazalash chora tadbirlari.

17.Shovqin — yirik shaharlarda ijtimoiy muammo.

18.Chet el va MDH mamlakatlarida ishlab chiqarish shovqinini gigiyenik meyorlash prinsiplari.

19.Ultratovushli tebranishlarining kelib chiqish tarixi.

20.Atrof muhit va ishlab chiqarish sharoitlarida akustik tebranishlar zararli omil sifatida.

21.Qishloq xo‘jalik ishlarida tebranish manbalari, uning miqdoriy sifatlari, ta‘sirini oldini olish chora-tadbirlari.

22.Yorug‘likni iqlim koeffitsiyenti roli, o‘ta aniq ishlar.

23.Qishloq xo‘jaligida ishlovchilarni mehnat sharoitlari.

24.Fibrogen ta‘siridagi changlarni gigiyenik tavsifi.

25.Simob va uning anorganik birikmalari, fizik-kimyoviy xususiyatlari, organizmga ta‘hiri va oldini olish chora-tadbirlari.

26.Kimyoviy omilni ta‘sirini oldini olish choralari. Og‘ir metallarning organizmga ta‘sirini yaqin va olis oqibatlari.

27.Ishlab chiqarishda yangi kimyoviy moddalarni amaliyotga tatbiq qilinishida toksikologik tadqiqotlarni o‘tkazish.

28.Ultratovushlarning tibbiyot sohasida zamonaviy texnologiyalarni qo‘llashdagi ahamiyati.

29.Tabiiy ventilyatsiyaning ahamiyati, uni sog‘lomlashtirish choratadbirlari ichida o‘mi.

30.Og‘ir metallarni organizmga ta‘sirini yaqin va olis oqibatlari.

31.Ishlab chiqarishda yoritilganlikni gigiyenik ahamiyati va ishlovchilarni organizmga ta‘sirini o‘rganish.

32.Ishlab chiqarish korxonalarida samarador ventilyatsiyaning tizimini tanlash va uni unumdorligini aniqlash.

33.Atrof-muhitni chiqindilarini muxofazalash.

34.Yuqori atmosfera bosimi natijasida kelib chiqadigan kasalliklar va ularni oldini olish choralari. Fan bo‘yicha mustaqil ish auditoriya va auditoriyadan tashqari o‘tkaziladi.

III. Fan o‘qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fan bo‘yicha talabalarning bilim, ko‘nikma va malakalariga quyidagi talablar qo‘yiladi. **Talaba:**

- ishlab chiqarish faoliyatini ergonomik jihatdan tashkil qilishni o‘rganish;
- ishlab chiqarish jarayonlarida xavfsiz mehnat sharoitlarini yaratish;
- faoliyatida qo‘llaniladigan harakat tavsiflari va o‘lchov birliklari;
- harakatning kinematik, dinamik va energetik tavsiflari to‘g‘risida **tasavvurga ega bo‘lishi.**

tana biokinematikasi;

- richag va muvozanatlarning turli-tumanligi;
- harakatlar va ularni tuzilmasining biomexanik asoslari haqidagi **bilim va ulardan foydalana olishi;**

	<ul style="list-style-type: none"> - tana biozvenolarining harakatlari ritmi va tempi, fazoviy va dinamik tavsiflarini hisoblash; - harakatlarning biomexanik tavsiflari va ularni tahlil qilish; - funksional va hisoblash topshirig'ini echish; - tajriba materiallarini umumlashtirish va qayta ishlash - harakatning kinematik, dinamik va energetik tavsiflarini aniqlashga doir masalalar echish <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.</i> <p style="text-align: center;">IV. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); • guruhdarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar;
3.	<p>V.Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p>-Ishlab chiqarish sanitariyasichiqindilarni zararsizlantirishning normativ-huquqiy asoslarini va zamonaviy huquqiy tushunchalarini, huquqiy tartibga solishni tashkil etish tamoyillarini, Ishlab chiqarish sanitariyasichiqindilarni zararsizlantirish sohasidagi asosiy tushunchalarni, metodologiyasini, tabiat resurslari va ulardan foydalanishni huquqiy asoslarini, ekologik xavfsizlikni ta'minlash qonuniyatlari, atrof- muhitning ifloslanish manbalari xuquqiy jihatda bartaraf qilish, regional va mahalliy ekologik muammolarni yechishda normativ xujjatlarni qo'llashni <i>bilishi va ulardan foydalana olishi; (bilim);</i></p> <p>-Ishlab chiqarish sanitariyasichiqindilarni zararsizlantirish bo'yicha huquqiy bilimlarni qo'llash asosida tabiiy, sanoat, shahar va qishloq hududlarining ekologik muammolarini aniqlay olish, qonun normalarini samarali qo'llash bo'yicha bilim va ko'nikmalarni qo'llash, Ishlab chiqarish sanitariyasichiqindilarni zararsizlantirish tushunchalari va shartlari bilan ishlash, Ishlab chiqarish sanitariyasichiqindilarni zararsizlantirish huquqiy usullarini qo'llash va ekologik muammolarni huquqiy yechimlarini topish; ekologik monitoring, ekologik nazorat davomida olingan Ishlab chiqarish sanitariyasichiqindilarni zararsizlantirish jarayonidagi huquqbuzarliklarni aniqlash va ularni bartaraf etish to'g'risida <i>tasavvurga ega bo'lishi; (ko'nikma)</i></p> <p>-Ishlab chiqarish sanitariyasichiqindilarni zararsizlantirish sohasida huquqiy tadqiqotlari metodologiyasini bilish, umumlashtirish, tahlil qilish, ma'lumotlarni talqin qilish, huquqiy xulosalar tayyorlash, qonun hujjatlarini takomillashtirish bo'yicha takliflar berish, atrof-muhit tarkibiy qismlari holatiga antropogen ta'sirini oldini olish uchun zamonaviy xuquqiy vositalardart foydafana olish huquqiy muhofaza qilish usullari va tadbirlarni qo'liash bo'yicha <i>ko'nikmalariga ega</i></p>

	bo'lishi kerak. (malaka)
4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: <ul style="list-style-type: none"> - ma'ruzalar; - interfaol keys-studylar; - seminar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); - guruhlarda ishlash; - taqdimotlarni qilish; - individual loyihalar; - jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	VII. Kreditlarni olish uchun talablar: <p>joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni muvaffaqiyatli topshirish.</p> <p>Baholash</p> <p>Fanning yakuniy bahosi uchta yo'nalishdagi baholarga asoslanadi:</p> <p>(1) Dars mashg'ulotlariga tayyorgarlik va faol ishtirok etish (15%).</p> <p>Dars jarayonida muntazam ishtirok etishdan tashqari, talabalar darslar boshlanishidan oldin onlayn o'quv materiallari bilan tanishgan bo'lishlari talab etiladi. Har bir talabadan ma'ruza va amaliy mashg'ulotlarda faol ishtirok etish talab qilinadi.</p> <p>(2) Auditoriyadagi mashg'ulotlar (15%)</p> <p>Har bir ma'ruza va amaliyot mashg'ulot bo'yicha topshiriqlar keying dars mashg'ulotiga qadar bajarilib topshirilishi lozim. Ma'ruza va amaliy mashg'ulotlarida berilgan topshiriqlarni bajarish (30%).</p> <p>(3) Yakuniy baholash (40%) (Baholash turi, vaqti, baholash mezonlari)</p> <p>Fan bo'yicha talabalarning bilim saviyasi va o'zlashtirish darajasining Davlat ta'lim standartlariga muvofiqligini ta'minlash uchun quyidagi nazorat turlari o'tkaziladi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • joriy nazorat (JN) – o'quv semestr davomida dasturining amaliy, laboratoriya, seminar mashg'ulotlari bo'yicha talabalarning bilim va ko'nikmalarini o'zlashtirish darajasi 5 baholik tizim orqali baholanadi. • oraliq nazorat (ON) – o'quv semestr davomida dasturining tegishli (fanlarning bir necha mavzularini o'z ichiga olgan) bo'limi tugallangandan keyin talabaning nazariy bilim va amaliy ko'nikma darajasini aniqlash va baholash usuli. Oraliq nazorat bir semestrda bir, ikkimarta o'tkaziladi va shakli (yozma, og'zaki, test va hokazo) o'quv faniga ajratilgan umumiy soatlar hajmidan kelib chiqqan holda belgilanadi; • yakuniy nazorat (YaN) – semestr yakunida muayyan fan bo'yicha nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarni talabalar tomonidan o'zlashtirish darajasini baholash usuli. Yakuniy nazorat asosan tayanch so'z va iboralarga asoslangan yozma, og'zaki, test va h.k. shakllarda o'tkaziladi. <p>Yakuniy nazorat turini o'tkazish va mazkur nazorat turi buyicha talabaning bilimni baholash o'quv mashg'ulotlarini olib bormagan professor-o'qituvchi</p>

tomonidan amalga oshiriladi.

Tegishli fan buyicha o'quv mashg'ulotlarini olib borgan professor-o'qituvchi yakuniy nazorat turini o'tkazishda ishtirok etishi taqiqlanadi.

Yakuniy nazorat turini o'tkazishda kelishuv asosida boshqa oliy ta'lim muassasalarining tegishli fan buyicha professor-o'qituvchilari jalb qilinishi mumkin.

Oliy ta'lim muassasasida yakuniy nazorat turlarini o'tkazilishi Ta'lim sifatini nazorat qilish bo'limi tomonidan doimiy ravishda o'rganib boriladi. Bunda nazorat turlarini o'tkazilish tartibi buzilganligi aniqlangan hollarda, o'tkazilgan nazorat turlarining natijalari bekor qilinishi hamda tegishli yakuniy nazorat turi qaytadan o'tkazilishi mumkin.

Talabaning bilim saviyasi, ko'nikma va malakalarini nazorat qilishning baho mezonini asosida talabaning fan bo'yicha o'zlashtirish darajasi 5 baholik tizim orqali ifodalanadi.

Talaba mustaqil xulosa va qarorlar qabul qila olsa, ijodiy fikrlab, mustaqil mushohada yuritsa, olgan bilimni amalda qullay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi xamda fan (mavzu) buyicha tasavvurga ega deb topilganda- **5 (a'lo)** baho bilan baholanadi.

Talaba mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) buyicha tasavvurga ega deb topilganda - **4 (yaxshi)** baho baholanadi.

Talaba olgan bilimni amalda qullay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi xamda fan (mavzu) buyicha tasavvurga ega deb topilganda – **3 (qoniqarli)** baho baholanadi.

Talaba fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) buyicha tasavvurga ega emas deb topilganda - **2 (qoniqarsiz)** baho bilan baxolanadi.

- Joriy nazorat va oralik nazorat turini o'tkazish va mazkur nazorat turi buyicha talabaning bilimni baxolash tegishli fan buyicha o'quv mashg'ulotlarini olib borgan professor-o'qituvchi tomonidan amalga oshiriladi.

- Talabaning amaliy, seminar, laboratoriya mashg'ulotlari va mustaqil ta'lim topshiriqlarini bajarishi, shuningdek uning ushbu mashg'ulotlardagi faolligi fan o'qituvchisi tomonidan baholab boriladi.

Talabani oralik nazorat turi bo'yicha baholashda, uning o'quv mashg'ulotlari davomida olgan baholari inobatga olinadi.

JN, ON va YaN turlari kalendar tematik rejaga muvofiq dekanat tomonidan tuzilgan baholash nazorat jadvallari asosida o'tkaziladi.

Talaba uzrli sabablarga ko'ra oraliq va (yoki) yakuniy nazorat turiga kirmagan taqdirda ushbu talabaga tegishli nazorat turini qayta topshirishga fakultet dekanining farmoyishi asosida ruxsat beriladi.

Joriy nazorat va oralik nazorat turini topshirmagan, shuningdek ushbu nazorat turi buyicha **“2” (qoniqarsiz)** baho bilan baholangan talaba yakuniy nazorat turiga kiritilmaydi.

Yakuniy nazorat turiga kirmagan yoki kiritilmagan, shuningdek ushbu nazorat turi buyicha **“2” (qoniqarsiz)** baho bilan baholangan talaba akademik qarzdor hisoblanadi.

	<p>Talaba baholash natijasidan norozi bulgan taqdirda, baholash natijasi e'lon qilingan vaktdan boshlab 24 soat davomida apellyasiya berishi mumkin. Talaba tomonidan berilgan Apellyasiya komissiyasi tomonidan 2 kun ichida ko'rib chiqilishi lozim.</p> <p>Talabaning apellyasiyasini ko'rib chiqishda talaba ishtirok etish huquqiga ega. Apellyasiya komissiyasi talabaning apellyasiyasini ko'rib chiqib, uning natijasi buyicha tegishli qaror qabul qiladi. Qarorda talabaning tegishli fanni o'zlashtirgani yoki o'zlashtira olmaganini ko'rsatiladi.</p> <p>Apellyasiya komissiyasi tegishli qarorni fakultet dekani va talabaga yetkazilishini ta'minlaydi.</p> <p>Yakuniy nazoratda "Yozma ish"larni baholash mezonlari</p> <p>Yakuniy nazorat turi semestr yakunida tegishli fan bo'yicha talabaning nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarini o'zlashtirish darajasini aniqlash maqsadida amalga oshiriladi. (Yakuniy nazoratni yozma, og'zaki, test va boshqa usullarda olish mumkin.)</p>
6.	<p style="text-align: center;">Asosiy adabiyotlar</p> <p>1. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik - har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlar va 2017 yil istiqbollari bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi.// Halq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11</p> <p>2. Karimov I. A. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari" T.: "O'zbekiston". 1997. - 328 b.</p> <p>3. Egamberdiev N.B. Chiqindilarni boshqarish, O'quv qo'llanma, Toshkent, TIQXMMI nashryoti 2021 y.</p> <p>4. Шубов Л.Я., Ставровский М.Е., Олейник А.В.Технология отходов: Учебник, -Москва, Алфа, 2011й.352с.</p> <p>5. Халилова Ш.А. Переработка и утилизация дисперсных материалов и твердых отходов, Учебное пособие, под редакцией Москва.ИД ФОРУМ:Инфра-м, 2012, 576 с.</p> <p>6. Alixonov B.B. O'zbekiston Respublikasi atrof tabiiy muhit muhofazasi va tabiiy resurslardan foydalanishning holati to'g'risida milliy ma'ruza. Toshkent. 2006. -110 b.</p> <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <p>1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, Toshkent O'zbekiston nashryoti, 2021 yil</p> <p>2. O'zbekiston Respublikasi "Tabiatni muxofaza qilish to'g'risida"gi Qonun, 1992 yil, 9 dekabr.</p> <p>3. O'zbekiston Respublikasi "Chiqindilar to'g'ristda"gi Qonun, 2002 yil</p> <p>4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Prezidentning 2019 yil 30 oktyabrdegi" 2030 yigacha bo'lgan davrda O'zbekiston Respublikasining Atrof mux tini</p>

	<p>muxofaza qilish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-5863 Farmoni.</p> <p>5.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 21 apreldagi "Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish sohasida davlat boshqaruvi tizimini takomillashtirish to‘g‘risida"gi PF-5024 sonli Farmoni.</p> <p>6.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 17 apreldagi 2019-2028 yillarda O‘zbekiston Respublikasida chiqindilar bilan bog‘liq ishlarni amalga oshirish strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PQ-4291 Qarori</p> <p>7._“O‘zbekiston Respublikasi Ekologiya va atrof muhitni muxofaza qilish davlat ko‘mitasi faoliyatini tashkil qilishni ta’minlash chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 2017 yil, 17 aprel, PQ-2915y. Qarori.</p> <p>8._O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 21 apreldagi “2017-2021yillarda maishiy chiqindilar bilan bog‘liq ishlarni amalga oshirish tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-2916 Qarori.</p> <p>9._O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 15 dekabrda “Toshkent shahrida maishiy va qurilish chiqindilari bilan bog‘liq ishlarni amalga oshirishni takomillashtirish to‘g‘risida”gi PQ- 4925 Qarori.</p> <p>10._O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 18 maydagi “Maishiy chiqindilar bilan bog‘liq ishlarni takomillashtirish chora tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-3730 Qarori.</p> <p>Axborot manbaalari</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. www. zivonet.uz: 2. www. lex.uz; 3. www.bilim.uz: 4. www.eov.uz: 5. www.mf.uz.
7.	Fan dasturi Guliston davlat universitet o‘quv-uslubiy Kengashining 2023 yil 30-avgustdagi 1-sonli yig‘ilish bayonnomasi bilan maqullangan.
8.	<p>Fan/modul uchun ma’sullar:</p> <p>I.M.QABULOV – GulDU,“ Qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini qayta ishlash texnologiyalari” kafedra o‘qituvchisi</p>
9.	<p>Taqrizchilar:</p> <p>1. M.R.Djiyanov – ToshDAU, “Qishloq xo‘jaligini mexanizatsiyalashtirish va avtomatlashtirish” kafedra mudiri, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori PhD</p> <p>2.K.K.Nuriyev-GulDU,“Qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini qayta ishlash texnologiyalari”kafedra prof., t.f.d.</p>